

співробітництва і співтворчості. Об'єктивний фактор зумовлений наявністю великої кількості педагогічної інформації, що має тенденцію до змінювання. Суб'єктивний фактор – пов'язаний з дією об'єктивного та вимагає організації самостійної роботи як в аудиторії, так і в позааудиторний час, різноманітності форм проведення занять з використанням активних методів навчання, а також постійного контакту з викладачем для реалізації принципу зв'язку навчання із практикою [2].

Отже, самостійна робота – одна з важливих і актуальних проблем сучасної дидактики, яка сприяє розвитку самоорганізації і є складовою програма загальної підготовки майбутніх фахівців.

Список використаної літератури

1. Козаков В.А. Самостійна робота студентів як дидактична проблема / В.А. Козаков. – К. : НМК ВО, 1990. – 62 с.
2. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
3. Фіногєєва Т. Є. Формування особистості майбутніх інженерів-педагогів у процесі самостійної роботи з педагогічних дисциплін // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2014. – № 1. – С. 121-131.
4. Чепіль М.М. Педагогічні технології : навчальний посібник / рек. Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України (лист № 1/11 – 1506 від 22.02.11). / М.М. Чепіль, Н.З. Дудник – К. : Альма-матер, 2012.– 224с.
5. Шайдур, І.А. Організація самостійної роботи студентів педагогічних університетів на основі індивідуального орієнтованого підходу : автореф. дис. ... канд. пед. наук.: (13.00.04 – теорія і методика професійної освіти) / Шайдур Ірина Анатоліївна; інст. пед. та псих. проф. освіти акад. пед. наук України. – Київ, 2003. – 22 с.

Віталій Козицький

ПІДРУЧНИК З ПЕДАГОГІКИ ЯК ЗАСІБ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Педагогічна діяльність у силу своєї специфіки передбачає інноваційні елементи як у змісті, так і у формах. Часи реформування освіти актуалізують використання інноваційних елементів у навчальній та у виховній роботі.

Наше дослідження присвячене вивченню оптимальних методичних засад, які забезпечили б створення інноваційних підручників з педагогіки. Адже навчальна книга – це такий феномен, який забезпечує діяльність і викладача, і студента. *Метою даної статті* є розкриття можливостей підручника з педагогіки в плані забезпечення інноваційної діяльності студентів у процесі вивчення педагогічних дисциплін.

Серед засобів створення інноваційної діяльності студентів можна назвати лекції проблемного спрямування, діалогічний стиль спілкування зі студентами, інтерактивні, ігрові, проектні, знакові технології навчання.

Підручник – навчальне видання, яке систематизовано відтворює зміст навчального предмета до офіційно затвердженої або експериментальної навчальної програми. Для учасників навчально-виховного процесу підручник є джерелом інформації, засобом навчання і контролю знань. Відповідно до мети й завдань навчання та рівня освітньої підготовки учнів і студентів підручник визначає обсяг і систему знань, що їх належить вивчити. Сферу розробки, створення, використання та удосконалення підручників досліджує така наука як підручничознавство – галузь науки, що вивчає психолого-педагогічні, дидактико-методичні та ергономічні аспекти навчальної книги, тобто розвивається на стику педагогіки, психології та книгознавства [2, с.677].

Засадничі положення теорії підручника як часткової дидактики, розроблені в працях сучасних українських учених : І. Бай, Н. Бібик, Н.Буринська, А. Гірняк, Л. Гризун, О. Жосан, Я. Кодлюк, Ю. Кузнецов, М.Левшин, О. Ляшенко, Н. Матяш, В. Мадзігон, В. Оліфіренко, Н.Побірченко, Г. Розлуцька, О. Савченко, О. Топузов, А. Фурман.

Якісний підручник – запорука якісної освіти, важливий елемент мотивації навчальної діяльності школяра і студента, засіб розширення кола інтересів, самовдосконалення, самоосвіти, що призводить до зростання рівня інтелектуальних можливостей, ініціативності, світоглядності об'єкта навчання.

Традиційними теоретичними основами проектування підручника є: поняттєвий апарат; зміст освіти та методологічні підходи його реалізації; методи дослідження видів підручників, структури підручників, видів текстів та поза текстових елементів. До методичних засад конструювання підручників з педагогіки належать : 1. Дидактичні принципи реалізації змісту вищої педагогічної освіти. 2. Функції підручника як засобу реалізації вищої педагогічної освіти. 3. Вимоги до методичного апарату підручників з педагогіки різних видів. До методичних вимог відносимо : вимоги до обов'язкової складової підручника (навчальні тексти, матеріали для дискусії, контрольні запитання, завдання для самостійної роботи) ; вимоги до додаткової складової (додаткові тексти, позатекстові компоненти, історичні освітянські документи, варіативні тьюторські завдання, тестові завдання); вимоги до інструктивної складової; вимоги до ілюстративної складової; вимоги до апарату орієнтування.

Виконуючи завдання нашого дослідження, ми вивчили питання інновацій у педагогіці.

В. Паламарчук педагогічну новацію вважає результатом (продуктом) творчого пошуку особи або колективу, що відкриває принципово нове в науці і практиці, інновацію - результатом породження, формування і втілення нових ідей. Саме втілення нових ідей є ознакою, за якою відрізняють інновації від власне новацій : якщо педагог відкриває принципово нове, то він – новатор, якщо трансформує наукову ідею у практиці – інноватор [1,с.24]. Завданнями нової педагогічної науки – неології - є : розкриття суті та джерел зародження нового, розроблення типології нового, визначення критеріїв і ступеня новизни, визначення категоріального апарату теорії нового в педагогіці («нове». «старе», критерії оці-

нювання нового, етапи розвитку тощо), розкриття зв'язку неології з іншими науками і напрямками педагогічних досліджень, осмислення, систематизація функцій педагогічної неології в системі педагогічного знання, визначення ролі та значення неології в педагогіці.

Алгоритм впровадження нового як система операцій включає : ознайомлення із завданнями; аналіз практики; моделювання результатів; пошук ідей; розроблення комплексної програми впровадження; відбір засобів (дидактичних, матеріальних, інформаційних, організаторських тощо); підготовка учасників впровадження – теоретична, методична, психологічна; встановлення зв'язку з авторами рекомендацій [1, с.32].

На наш погляд, шлях до нового лежить через опрацювання традиційного, академічного, що дуже важливо для вищої школи. Тому наведемо декілька правил методичного характеру, які лежать в основі процесу творення інноваційності:

- виходити з логіки та хронології навчального процесу й самого предмета;
- урахувати особливості відповідної вікової групи різного навчального матеріалу;
- спонукати студентів виконувати різноманітні розумові операції;
- активізувати уяву й фантазію студентів, збагачувати їхні емоції;
- відповідати рівню розвитку інтелектуальних можливостей студентів, бути посильними їм, урахувати вже засвоєні вміння і навички здобувати знання;
- визначати кількість запитань і завдань відповідно до кількості часу, відведеного на вивчення даного матеріалу;
- становити частину єдиної системи роботи, що забезпечується в усіх підручниках із усіх питань, сукупність яких становить процес фахової підготовки;
- забезпечити формування чіткої, достатньо повної системи добре усвідомлених і міцно засвоєних знань, що стає основою естетичного й морального виховання молодого громадянина незалежної України, її трудівника й оборонця.

Дослідження показало, що електронний підручник має сучасний дизайн і відповідає ергономічним вимогам до комп'ютерних засобів навчання. По-перше, це можливість включати в них сучасні (у тому числі мультимедійні) способи подання інформації, у вигляді навчальних програм, що використовують у тому числі засоби анімації. По-друге, можливість включати інтерактивні засоби контролю знань для перевірки, у тому числі і для самоперевірки, і третє, при сьогоденньому складному стані з підручниками, електронну версію легко «скинути» на диск або флешку і користуватися ними на домашньому комп'ютері. Якщо при цьому підручник покласти на сервер дистанційної платформи, то до нього може бути забезпечений необмежений доступ. Студенти вищих навчальних закладів починають одержувати задоволення від самого процесу навчання, незалежно від зовнішніх мотиваційних факторів. Цьому сприяє і той факт, що при застосуванні

інформаційних технологій на семінарських і практичних заняттях комп'ютеру на час навчання передані окремі функції викладача. А комп'ютер може виступити в ролі терплячого педагога-репетитора, що здатний показати помилку і дати правильну відповідь, і повторювати завдання знову і знову, не виражаючи при цьому ні роздратування, ні досади.

Загальна мета створення електронних навчальних посібників – підвищення ефективності процесу засвоєння знань і поліпшення якості навчання студентів педагогічних спеціальностей. У системі педагогічної освіти електронні навчальні посібники можна використовувати як додаткові навчальні засоби, що дозволяють методично правильно організувати контрольовану викладачем самостійну роботу студентів.

Вивчення та аналіз психологічної і педагогічної літератури показало, що у різних джерелах можливо знайти наступні визначення електронного підручника – це сукупність графічної, текстової, цифрової, мовної, музичної, відео-, фото- та іншої інформації, а також друкованої документації користувача. Електронне видання може бути виконане на будь-якому електронному носії – магнітному, а також опубліковано в електронній комп'ютерній мережі. Електронний посібник – це програмно-методичний комплекс призначений забезпечити можливість студентам самостійно або з допомогою викладача засвоїти навчальний курс або його розділ. Такий продукт створюється з вбудованою структурою, словниками, можливістю пошуку.

Основні вимоги до методики створення електронного посібника:

1. Навчальний матеріал повинен бути розбитий на блоки.
2. Кожен блок повинен містити детальні ілюстрації.
3. Ілюстрації повинні підбиратися таким чином, щоб більш детально і просто пояснити матеріал, який важко сприймається слухачами.
4. Основний матеріал блоку повинен об'єднуватися в одне ціле за допомогою гіперпосилань. Гіперпосилання можуть зв'язувати і окремі блоки електронного посібника.
5. Доцільно доповнити матеріал посібника «впливаючими» підказками.

Основними етапами розробки моделі електронного підручника є : вибір джерел; розробка змісту і переліку понять; переробка текстів у модулі по розділах; реалізація гіпертексту в електронній формі; розробка комп'ютерної підтримки; відбір матеріалу для мультимедійного втілення; розробка звукового супроводу; реалізація звукового супроводу; підготовка матеріалу для візуалізації; візуалізація матеріалу.

Отже, серед низки засобів стимулювання інноваційної діяльності студентів – проблемна лекція, діалогічний метод проведення семінарів, інтерактивні технології навчання, ігрові технології, знакові технології – підручник з педагогіки займає важливе місце за умови виконання усіх обґрунтованих нами методичних вимог.

Список використаної літератури

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І.М. Дичківська. – 2 - ге вид., доповн. – К. : Академвидав, 2012. – 352 с.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В. Г. Кремін. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

Карина Дмитренко

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Введення інноваційних методів навчання є шляхом до розвитку сучасної освіти, цілеспрямованого перетворення змісту навчання і організаційно-технологічних основ освітнього процесу, з метою підвищити якість освітніх послуг, конкурентоспроможності освітніх установ і їх випускників та забезпечити всебічний особистісний і професійний розвиток учнів. Доцільно розглянути такі інноваційні методи навчання як навчання методом «кросоверу», випадкове(побічне) навчання та диспут.

Навчання методом «кросоверу» пов'язує формальні і неформальні способи навчання. Навчання поза школою підтримує розвиток навичок і схильностей, які допомагають учням в школі. Простий приклад кросоверу від формального до неформального навчання є відвідування музею. Цей досвід має очевидні освітні аспекти, але є набагато цікавішим ніж шкільні заняття.

Деякі європейські школи і університети розглядають неформальну і неакадемічну практику навчання як провідні, так як вони відходять від так званої «сидячої» освіти, яка включає в себе проведення часу в класі і за домашніми завданнями. Цей метод навчання фокусується на розвитку здатності учнів досягати цілей і набувати навичок, а не на обсязі отриманих знань. Визнання того, що неформальне навчання студентів може внести свій вклад в розвиток їх навичок і вмінь, може привести до зниження навантаження студента і дати йому можливість для неорієнтованої на навчання діяльності за межами класної кімнати, яка в подальшому стане частиною шкільних занять.

З іншої сторони, надлишок неформального навчання може привести до зниження очікувань офіційних результатів. В такому випадку, заходи потрібно розробляти так, щоб вони не перешкоджали здобуванню теоретичних знань. Дуже цікавим прикладом кросоверу є інноваційний проект який був проведений з студентами, які виготовляли стільці поки вивчали американську літературу. Цей процес допоміг їм розвинути навички спілкування, співпраці та вирішення проблем. Виявлення зв'язку між створенням поезії і виробництвом меблів допомогло їм оцінити структуру і майстерність написання письмових текстів.